

оцінити власний виконавський потенціал, свої творчі і діагностичні здібності, професійні якості з точки зору їх відповідності сучасним вимогам до вчителя музики.

Висновки. Окреслені основні напрями модернізації – орієнтація на діалогову стратегію спілкування, активізація науково-дослідної діяльності, взаємодія педагогічних практик, участь студентів у музично-виконавському фестивально-конкурсному русі – відкривають нові можливості для якісного оновлення процесу інструментально-виконавської підготовки з метою досягнення студентами високого рівня готовності до інструментально-виконавської діяльності і формування на цій основі успішної особистості вчителя музики.

Література

1. Зінська Т.В. *Музично-виконавське мистецтво в соціокультурному просторі України кінця ХХ – початку ХХІ століття : автореф. на здоб. наук. ступ. канд. мистецтв : 26.00.01 / Т.В. Зінська. – Київ, 2011. – 16 с.*

2. Каццын Л.М. *Музыкальное искусство и творчество слушателя / Л.М. Каццын. – М. : Высш.шк., 1990. – 303 с.*

3. Рахимбаева И.Э. *Теоретические основы управления качеством высшего педагогического художественно-творческого образования на факультете искусств : монография / И.Э. Рахимбаева. – С. : Наука, 2008. – 215с.*

4. Шрамко О.І. *Основний музичний інструмент : алгоритми методики / О.І. Шрамко. – Кривий Ріг : «Видавничий дім», 2008. – 219 с.*

УДК 378.015.3:78

Підварко Т.О.

РОЛЬ ОСОБИСТІСНОГО КОМПОНЕНТУ У СТРУКТУРІ МУЗИЧНО-ВИКОНАВСЬКОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

У статті розглядається особистісний компонент, що є ведучим у структурі музично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва; характеризуються такі важливі складові особистісного компоненту, як музичні здібності, емоційно-вольові якості, мотиваційно-ціннісна орієнтація, ступінь сформованості яких дозволить майбутньому вчителю музичного мистецтва ефективно здійснювати музично-виконавську діяльність.

Ключові слова: *музичні здібності, воля, емоції, мотивація, ціннісні орієнтації.*

В статье рассматривается личностный компонент, который является ведущим в структуре музыкально-исполнительской компетенции будущего учителя музыкального искусства; характеризуются такие важные составляющие личностного компонента, как музыкальные способности, эмоционально-волевые качества, мотивационно-ценностная ориентация, степень сформированности которых позволят будущему учителю музыкального искусства эффективно осуществлять музыкально-исполнительскую деятельность.

Ключевые слова: *музыкальные способности, воля, эмоции, мотивация, ценностные ориентации.*

The article considers the personal component, which is leading in the structure of musical and instrumental competence of future teacher of music. Among a number of competencies that should have a future teacher of music, exactly musical and instrumental competence is the most important, because instrumental activity is a type of professional music teacher's work of art, which is characterized by multidimensionality, by the nature of the uniqueness and the result, originality, and socio and historical and individual uniqueness.

On the structure of musical and instrumental competence, we carried personal, cognitive and activity and reflexive creative components. Degree of formation of these components will allow

future teacher effectively realize musical and instrumental competence. Personal component of the musical and instrumental competence presupposes presence of motivational and value relationship to professional work, creativity and reflection, is a component that includes musical abilities, emotional and volitional qualities, reflects the psychological, practical preparedness, as well as the ability to implementation of musical and instrumental activity.

In the overall structure of teacher's personality and musical art teaching musical skills are necessary and essential components for the implementation of musical and educational activities in the classroom music. The success of musical and instrumental activity of students depends largely on the level of emotional response to the work that is performed, and that performing activities contribute to the intensification of such mental processes and personality traits like emotions, and will. Maturity of motivation among students for future professional activity provides a conscientious attitude to executive training, directs students to master the necessary skills and abilities playing musical instruments, as well as independent work on musical composition.

Keywords: *musical ability, will, emotions, motivation, value orientation*

Постановка проблеми. Сьогодні ставить перед нами високі вимоги до професійної підготовки спеціалістів різних напрямів, вже приділено значну увагу проблемам удосконаленню навчально-виховного процесу у вищих закладах освіти, проблемам професійної підготовки майбутніх вчителів. Вимоги, які ставляться до якості підготовки саме майбутніх вчителів музичного мистецтва, зумовлюють необхідність здійснення пошуку нових ефективних шляхів та методів удосконалення професійної компетентності майбутнього фахівця.

Нова концепція вищої освіти передбачає формування у студентів уміння самостійно, свідомо і відповідально вчитися, а також передбачає створення у навчальних закладах необхідних умов для формування у студентів творчих здібностей, виховання особистості, здатної до саморозвитку, як під час навчання у вищій школі, так і в подальшій професійній діяльності. Вагоме місце у професійному становленні майбутнього вчителя музичного мистецтва належить музично-виконавській підготовці.

Аналіз останніх публікацій. Вагомий внесок у розв'язання проблеми професійної підготовки майбутнього вчителя музики зроблено такими вченими, як Л.Арчажнікова, Л.Коваль, О.Олексюк, Г.Падалка, О.Ростовський, О.Рудницька, О.Щолокова. Різні аспекти удосконалення музично-виконавської підготовки знайшли наукове обґрунтування у працях О.Бурської, О.Горбенко, Л.Гусейнової, Н.Згурської, В.Крицького, І.Мостової, М.Михаськової, Г.Саїк.

Мета даної статті полягала у розкритті особистісного компоненту, як одного з найважливіших у структурі музично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виклад основного матеріалу. Виходячи зі специфіки музичної діяльності вчителя музичного мистецтва основу його професійної компетентності, на думку Е.Р.Сизової, складають музично-слухова, музично-граматична, музично-виконавська та музично-педагогічна компетенція. Серед ряду компетенцій якими повинен володіти майбутній вчитель музичного мистецтва однією з найважливіших є музично-виконавська, адже виконавська діяльність є одним із видів професійно-педагогічної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва і характеризується багатоаспектністю, неповторністю за характером здійснення і результату, оригінальністю, суспільно-історичною й індивідуальною унікальністю.

Музично-виконавська діяльність спрямована на передачу музичної інформації, що міститься в музичному творі і закодована завдяки знаковій системі музичної мови (нотного тексту), від композитора до слухача. посередником у процесі передачі інформації виступає музикант-виконавець, який здійснює «дешифрування» музичного тексту, його усвідомлення й озвучення – переведення у форму акустичної матерії, звукообразів, що призначена для сприйняття слухачами [1, 16-18]. До структури музично-виконавської компетенції ми відносим особистісний, когнітивно-діяльнісний та рефлексивно-креативний компоненти,

ступінь сформованості яких дозволить майбутньому вчителю музичного мистецтва ефективно здійснювати музично-виконавську діяльність.

У статті ми розглянемо особистісний компонент музично-виконавської компетенції, який передбачає наявність у майбутнього вчителя мотиваційно-ціннісного ставлення до професійної діяльності, здатності до творчості та рефлексії, це компонент, який включає в себе музичні здібності, емоційно-вольові якості і відображає психологічну й практичну готовність та здатність до здійснення музично-виконавської діяльності.

В цілісній структурі особистості вчителя музичного мистецтва педагогічні і музичні здібності є необхідними й обов'язковими компонентами для здійснення музично-педагогічної діяльності на уроках музичного мистецтва. В існуючій загальній психологічній класифікації музичні здібності відносять до спеціальних, які є особливою сукупністю якостей, що забезпечують успіх і розвиваються в процесі музичної діяльності. У музично-педагогічній практиці під основними музичними здібностями маються на увазі такі, як музичний слух, почуття ритму, музична пам'ять.

Серед робіт, які присвячені музичним здібностям, особливе місце займає книга Б.М.Теплова «Психологія музичних здібностей» [7, 103-112]. В ній автор виділяє як одні з основних такі три музичні здібності: перша, це відчуття ладу, тобто здатність емоційно розрізняти ладові функції звуків мелодії, відчувати емоційну виразність звуковисотного руху. Відчуття ладу безпосередньо проявляється в сприйнятті мелодії, у впізнаванні її, в чутливості до точності інтонації. Відчуття ладу поряд з почуттям ритму утворює основу емоційної чутливості до музики. Слідуюча музична здібність, це здатність до слухового уявлення, тобто здатність вільно користуватися слуховими уявленнями, що відображають звуковисотний рух. Вона безпосередньо проявляється у відтворенні по слуху мелодії, спільно з ладом почуттям лежить в основі гармонійного слуху. Й третя здібність – музично-ритмічне почуття, тобто здатність активно переживати музику, відчувати емоційну виразність музичного ритму і точно його відтворювати.

Для здійснення музично-виконавської діяльності вчителю музичного мистецтва необхідні виконавські здібності, які розкриваються у здатності відтворювати та доносити до слухацької аудиторії не тільки композиторський задум, але й своє бачення музичного образу, в умінні зацікавити слухачів. Музичні здібності, це основа музично-виконавської компетенції, їх необхідно постійно розвивати й лише за цієї умови можна говорити про формування музично-виконавської компетенції майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Отже, музично-виконавська діяльність вчителя мистецтва передбачає володіння виконавськими здібностями, що включають в себе також артистичність, тобто виконавську емоційність, а виховання виконавської емоційності – важлива умова формування виконавських умінь. Успішність музично-виконавської діяльності студентів багато в чому залежить від рівня емоціонального відгуку на твір, що виконується. Виконавська діяльність сприяє активізації таких психічних процесів та властивостей особистості як емоції та воля.

Емоції – це процеси, які пов'язані з безпосередньою оцінкою значимості для індивіда діючих на нього факторів і виражаються насамперед у формі переживань задоволення або незадоволення його актуальних потреб. Емоції (фр. *emotion* від лат. *emoveo* - хвилюю, збуджую) - душевні переживання, почуття гніву, печалі, радощів [6], вони є одними з головних регуляторів діяльності.

Студенти, які займаються музично-виконавським мистецтвом, в процесі професійної діяльності виявляють специфічні, притаманні саме цьому виду мистецтва емоції. Емоції мають позачасовий характер, тобто в процесі творчості вони трансформуються, збагачуються, видозмінюються тощо.

Роль емоцій та емоціональних станів в музичній діяльності досліджував Б.М. Теплов. Він відмічав, що однією з найважливіших особистісних якостей музиканта є уміння емоційно занурюватись у зміст музичної діяльності і концентрувати на ній всі свої душевні сили. Такий стан Б.М. Теплов називав натхненням.

Також важливою умовою формування виконавських умінь – це розвиток виконавської волі, необхідної в процесі актуалізації трактовки музичного твору. В психологічній літературі термін «воля» визначається як здатність людини до свідомого

регулювання своєї поведінки та діяльності. Виражається воля в умінні подолання внутрішніх і зовнішніх труднощів при здійсненні ціленаправлених дій та вчинків.

Інструментально-виконавська підготовка студентів, безумовно, вимагає регулярності у заняттях, логічності в організації самостійної роботи, цілеспрямованості, і для того щоб продемонструвати свої можливості необхідні вміння володіти собою в умовах публічного виступу, тобто добре налагоджена внутрішня саморегуляція, воля.

Воля визначає не тільки регулярність творчої роботи, але і її масштаби, якість, продуктивність. Психологи відзначають сім параметрів вольової людини, це ініціативність, самостійність, рішучість, енергійність, наполегливість, самоконтроль, принциповість. Рішучість, енергія, самоконтроль прямо і безпосередньо пов'язані з музично- виконавською діяльністю .

Вольова дія – це внутрішня спонукальна сила, що визначається щоденним самоконтролем і самовизначенням. Треба йти від простого до складного і контролювати свої результати. Будь-який вид музичної діяльності вимагає регулярних і систематичних занять. Таким чином, у виконавській діяльності вирішальну роль відіграють вольові якості студента. Воля подібно до сприйняття, мислення, емоцій, уяви – величина змінна, що залежить від обставин, від умов, в яких перебуває і діє людина. Тому вольові акти і процеси тісно пов'язані зі сферою мотивації людини, його запитами, потребами, інтересами, прагненнями.

Поняття мотивації є комплексним і включає в себе установки, мотиви, потреби, ціннісні орієнтації, ставлення й інтереси [4]. Саме сформованість мотивації до майбутньої професійної діяльності забезпечує сумлінне ставлення студентів до виконавської підготовки, націлює їх до оволодіння необхідними вміннями та навичками гри на музичних інструментах, а також самостійного опрацювання музичних творів. А самостійна робота стимулює студентів до знаходження ефективних способів і прийомів добування нових знань та умінь, свідомого систематичного удосконалення своїх професійних навичок, а це є важливою умовою самоорганізації й самодисципліни.

До структури мотиву входять: спрямованість (мета діяльності індивіда), емоції (престижу, співпереживання, досягнення успіху, допитливості, позитивних емоцій, самостійності, незадоволеності тощо), характер мотиву, характер діяльності. Сукупність та цілеспрямований розвиток цих складових визначає рівень інтересу та зацікавленість особистості обраною професією. Безсумнівно можна стверджувати, що активна концертна діяльність, як колективна, так і сольна, стимулює інтерес студентів до обраної професії, підвищує їх мотивацію до навчання.

Як зазначає Є.П. Ільїн, стадії мотивації, їх кількість і внутрішній зміст багато в чому залежать від виду стимулів, в якості яких можуть виступати не тільки фізичні подразники, але і соціальні чинники. Крім того, на характер мотивації можуть впливати й способи цілеутворення. У разі, коли стимулом є біологічна потреба особистості, Є. П. Ільїн пропонує виділяти такі етапи формування мотиву:

1. Формування первинного мотиву.
2. Пошукова активність.
3. Вибір конкретної мети і формування намірів.

Поняття «мотивація» є складовою ціннісних орієнтацій особистості й розкриває ставлення людини до діяльності та її переваги у царині дійсності. М.А.Михаськова підкреслює, що розвиваючи ціннісні орієнтації студента, відбувається процес спрямування його майбутньої діяльності відповідно до вимог, які ставить перед учителем суспільство, і формуємо його ставлення до себе як суб'єкта виховної діяльності [3, 44].

Узагальнюючи вище сказане зазначимо, що формування особистісного компоненту музично-виконавської компетенції забезпечить розвиток виконавських здібностей у студентів та зацікавленість музично-виконавською діяльністю, сприятиме розвитку мотиваційної сфери та вольових якостей, які формують настанову на музично-виконавську діяльність.

Література

1. Бурназова В.В. Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету (Педагогічні науки) / В.В.Бурназова. – Бердянськ : БДПУ, 2012. – № 3. – С. 16-18
2. Ильин Е. П. Мотивация и мотивы / Евгений Павлович Ильин. – СПб: Издательство «Питер», 2000. – 502 с.
3. Михаськова М.А. Формування фахової компетентності майбутнього вчителя музики: Дис...канд. пед. наук: 13.00.02 / Марина Анатоліївна Михаськова. – Київ, 2007. – С. 44
4. Рубинштейн С. Л. Основы общей психологии / Сергей Леонидович Рубинштейн. – СПб. : Питер, 2000. – 705 с.
5. Сизова Е.Р. Профессиональная компетентность специалиста-музыканта: структура, содержание, методы развития / Е. Р. Сизова // Высшее образование, 2007. - № 11. – С. 37
6. Словник іншомовних слів / За ред.. академіка АН УРСР О.С. Мельничука. Вид. 2. – К.: Головна редакція Української Радянської енциклопедії, 1985. – 968 с.
7. Теплов Б.М. Психологія музичних здібностей / Борис Михайлович Теплов. – М., 1978. - С.103-112

УДК [378.011.03-051:784]-029:9

Пань Минся

ИСТОРИЧЕСКИЙ АСПЕКТ ФОРМИРОВАНИЯ ВОКАЛЬНЫХ НАВЫКОВ БУДУЩИХ ПЕДАГОГОВ-ВОКАЛИСТОВ

У статті проаналізовано наукові праці з проблеми формування вокальних навичок вокалістів. Узагальнено питання вокальної педагогіки минулого і як використовувалися досягнення науки про знання природи людського голосу. Розглядається процес вокального навчання як комплексний.

Ключові слова: вокальні навички, музична педагогіка, вокальне навчання, розвиток голосу.

The article analyzes the scientific works on the problem of forming vocal skills vocalists. Summarizes the issues of the last vocal pedagogy and how to use the scientific knowledge about the nature of the human voice. The process of vocal training as a complex.

Keywords: vocal skills, music pedagogy, vocal training, the development of voice.

В современных условиях развития общества актуализируется проблема повышения качества подготовки педагогических кадров музыкального направления, способных воспитывать молодое поколение в соответствии с современными социокультурными потребностями общества, формировать творческую личность, активно учиться и работать в XXI веке. Сегодня реформирование высшего образования происходит в соответствии с требованиями Болонского процесса. Актуальной проблемой является повышение роли качества вокальной подготовки будущих специалистов. Современная музыкальная педагогика рассматривает процесс вокального обучения как комплексный. Одной из граней этого комплексного обучения является формирование вокальных навыков будущих певцов.

Развитие голоса певца должно идти вместе с формированием его творческой личности, с ростом его музыкальной культуры.

Проблема формирования вокальных навыков будущих певцов относится к числу наиболее актуальных проблем современной вокальной педагогики.

Развитие голоса певца должно идти в неразрывной связи с формированием его творческой личности, с ростом его музыкальной культуры. Будущие певцы также призваны формировать и развивать у слушателей общечеловеческие ценности, музыкально-эстетичные чувства и интересы. Эту задачу может решить вокалист, безусловно владеющий техникой голоса и способностью увлечь аудиторию своим исполнением.